

Ikki meira skatt

Hækkingar á figgjarlógini eru í flestu forðum ein rokning til tann føroyska skattgjaldaran. Útreiðslurnar, ið lagdar verða á figgjarlógina, eru tað sama meiri inntøka til figgjarlógina. Av hesum er meiri enn helmingurin skattur — umframt toll og innflutningsgjöld.

Í 1980-81 vóru inntøkurnar av vanligum landsskatti til figgjarlógina 327 milliónir krónur — og í dag eru landsskattainntøkurnar á figgjarlógini 830,5 mió. krónur — so har eru meiri enn 500 milliónir á muni.

Eg veit væl, at vit hava nakað fleiri skattgjaldarar, við tað at fleiri ævinnur eru í vinnu á nógvum plássum, men tvíald inntøka kemur neyván inn í tey føroysku arbeiðara- og fiskimannaheimini í dag í mun til í 1981.

Alt bendir á, at tað er skattatrýstið, ið er hækkad — sum tey flestu eisini kenna á sínum kroppi. Henda samgongan ætlar ikki at hækka skattatrýstið á vanligu fólkið, sum verður ríkiliga skattað, sum er.

Í staðin skal karmurin um virksemd hjá stovnunum verða trengri, enn vanligt hevur verið. Hetta er neyðugt, um inntøkurnar skulu rokka — uttan at vanligi skatturin verður hækkaður. Skatturin skal ikki hækast, men javnföringar í tollinum kunnu koma upp á tal — eins og miðað verður imóti neyvri skattailíknung fyrri at fáa til vega inntøkur av enn óskattaðum vinningi.

Tað verður eisini sagt, at her er ein natúrlig hækking uppá 9 pst. í mun til uppskotið, sum varð lagt fram av hinum landsstýrinum 14. des. 1984. Henda hækking er farin til at leggja av til avdráttir av lánun, at leggja í veðhaldsgrunnar og at leggja upp fyrri lónarhækkingum.

Landsstýrið leggur dent á, at landskassin skal hava neyðugar inntøkur og neyðugan likviditet alt árið til at loysa samfelagsuppgávur sínar, at taka hædd fyrri lónarvøkstrinum og meta útreiðslurnar til fiskivinnuna so realistiskt, sum gjørligt. Eisini verður dentur lagdur á, at seta neyðugan pening av til avdráttir av lánun og seta munandi størri upphædd í grunnin til effektivar veðhaldsbindingar, enn áður er gjørt — og at spara mest møguligt í rakstrinum.

100 milliónir í halli

Á hesi figgjarlógini eru settar 50 milliónir krónur í veðhaldsgrunnin. Seinast

vóru einans 13 mió. krónur settar í henda grunn. Í grunnin til endurnýgging av skipaflotanum eru settar 25 milliónir krónur, seinast var hetta tal bara 13 mió. krónur.

Undanfarni lögmaður, Pauli Ellefsen, háttvirdi tingmaður, plagdi at siga um figgjarlógina, at føroyska samfelagið gekk við halli, tá ið teir tóku við, og hesum fingi teir vent til eitt fitt yvirskot.

Tað er rætt, at tá var hall, eg haldi tað mundi vera 40-50 mió. krónur tilsamans, fyrri tvey figgjarlógir góðar 20 mió. hvørt árið. Men orsökina kenna vit. Tað var oljubreppan, sum tók seg upp seinast í sjevtíðarunum og hótti við at endavenda føroyska búskapinum og kollrenna vinnulivið.

Nú hava menn «konstaterað» eitt hall á figgjarlógini fyrri 1984 — sum er umleið eitt hundrað milliónir krónur. Hetta landsstýrið tók soleiðis yvir ein landskassaroknskap við hundrað milliónum krónum í halli. Harumframt eru brúktar úr tiltaksgrunninum hjá rafiska-grunninum 28-30 milliónir krónur seinastu tvey árin.

Nú kann hetta, sum eg havi vist á, tykjast sum ein ábreiðsla á undanfarnu samgongu, ella sum ein undanfærsla hjá sitandi samgongu. Men hetta er hvørki av hesum, tí tað ferir ongan veg fram, ei heldur nakra loysn við sær.

Mugu venda gongdini

Hetta verður sagt til tess at visa á og ásanna, at tað er neyðugt, soleiðis sum figgjargrøðingur, figgjarmálaráðharrin og fleiri onnur hava gjørt vart við, at nakað munagott má gerast fyrri at venda gongdini. Tí verður roynt at halda aftur á hesari figgjarlógini.

Vit vita væl, at tað eru ikki einans tölur á figgjarlógini, ið kunnu broyta figgjargongdina sum heild sjálvst og onkur royndi dúgliga undir seinastu samgongu at siga, at so var.

Men fleiri aðrar umstøður eru avgerandi — ikki minst tær politisku. Politiskar avgerðir skapa í mongum fyrri stórar figgjargongdirligir avleiðingar. Ikki kemst uttan um, at stýringin av lógunum, ið gjørdar verða, hava stóra ávirkan á vinnulivspolitikkin og á nógv pengalik viðurskipti í hesum samfelagi dag.

Tað má tíverri ásannast, at ikki allar tær ilógur, sum gjørdar hava verið, tykjast at bera seg. Hesi støðu eigur Javnaðarflokkurin eisini ábyrgdina av, tí hann hevur í fleiri

forðum tikið undir við at gera hesar ilógur.

Um vit nú umrokna seinastu figgjarlóg, sum einans er fyrri triggjar fjórðapartar av einum ári, til fyra fjórðingsár, so fáa vit eina upphædd uppá 1553,5 milliónir krónur, meðan henda figgjarlógin javnvigar við 1552,2 mió. krónur. So her er ein litil lækking í mun til verandi figgjarlóg. Eisini er munandi meira lagt í grunnar, so tað er ein tyðligur niðurskurður.

Figgjarlógin skal halda

Hvussu støðan er í hesum árinum, er møguga ikki so heilt lætt at siga. Men eftir tí, sum upplýst verður, fer figgjarlógin fyrri hetta árið at halda — innan fyrri eitt rimiligt mark í øllum fori.

Eg minnst ikki nakað mál, ið jattað er í figgjarnavnini, har ið vist hevur verið til eykafiggjarlógina. So í so máta verður ikki tørvur á nakrari eykafiggjarlóg.

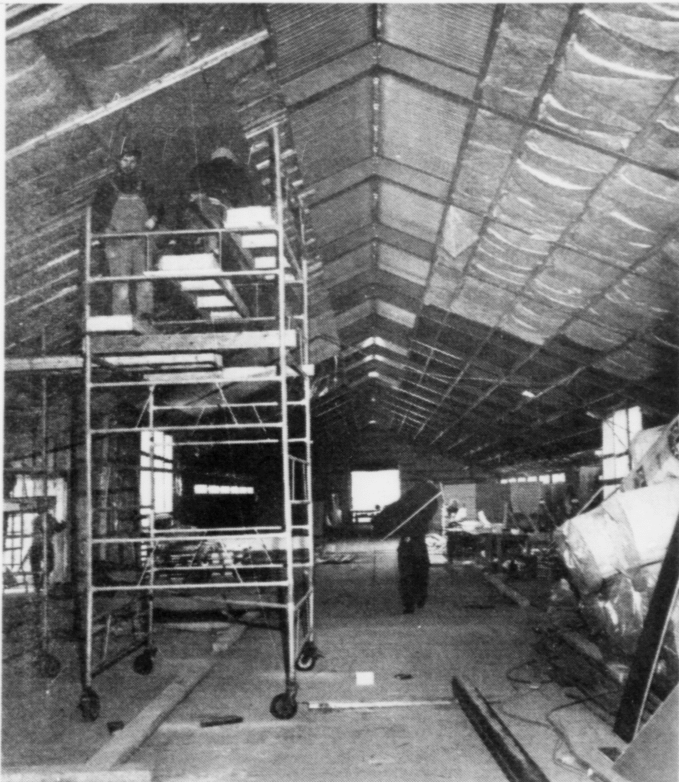
Tað hevur ikki fingið undirtøku í Løgtinginum, tá andstöðan hevur viljað lagt fleiri útreiðslur á figgjarlógina. Ella rættari sagt, ikki andstöðan, men heldur Fólkaflokkurin.

Her hugsi eg um dyngjuna av uppskotum, sum Fólkaflokkurin legði fram í seinastu setu — og sum hevði givið okkum ómettaliga útreiðslur og neyván eitt oyra á inntøkusiðuni. Hetta hava teir fullan rætt til. Tibetur hava allir tingmenn rætt til at leggja fram uppskot. Men tey, ið ábyrgd kenna, hava ikki kunnað tikið undir við slíkum uppskotum. Ikki kann nokkast, at mangan ljóða slík uppskot sera væl, men ofta eru tey alt ov illa umhugsad. Tað skilir ein og hvør eisini, at hevur ein útreiðslur, eiga eisini at gerast møguleikar fyrri inntøkum í sama mun.

Annars missir ein tamarhaldið á figgjarlógini, og tað er hetta sum sitandi samgonga hevur sett sær fyrri at royna at byrgja fyrri.

Uttanlandsskuldin

Tað er ikki nokur ábreiðsla men ein ássannan, at seinastu árin er uttanlandsskuldin vaksin rættiliga nógv. Stórar partur av hesi skuld er ilógur í vinnutól, og fyrri mesta partin í skip, sum skuldu givið okkum vinnumøguleikar. Eisini kann tá sigast, at virði eru aftan fyrri hesi lán, sum landskassin er veðbundin í, og hetta er alt gott og blessað, tá ið hesi vinnutól tæna aftur tað, ið hesi lán kosta, ella um hesi

Tað er alla áttalu vert, at royndarstöðin í Kollfjarðardali, sum skuldi kosta 21-22 mió. krónur nú er komin upp á 40 mió. krónur. Landsstýrið hevur ikki heimild til at læna pengar til tað, sum støðin hevur kostað meira, segði Jørgen Thomsen.

skip kundu seljast fyrri tað, ið tey veruliga kosta ella standa í.

Tað er einki dulmál, at nógv av teimum stóru ilógunum, sum gjørdar eru seinastu árin, og sum landskassin er veðbundin í, ikki bera seg. Tey fara tíverri væntandi at týngja landskassin ella figgjarlógina, tí veðhaldsskyldurnar verða ávirkaðar í fullt mál og skulu gjaldast ella leggjast út.

Tað verður upplýst, at útflutningsvirðið í fjór var umleið 1.640 milliónir krónur, og innflutningsvirðið 2.708, so har er hallið ein milliard á handilsjavnvágin. Vit hava keypt fyrri eina milliard frá útlandinum meiri enn tað, vit hava avreitt fyrri til útlandið.

Hyggja vit nærri at tølunum, so visir talvan, at vit hava innflutt fyrri tvær milliardir og sjei hundrað milliónir krónur í fjór, harav eru 672 milliónir krónur fyrri skip. Annars eru 533 milliónir krónur beinleiðis nýtsla. Onnur stór tøl koma eisini eftir minum tykki undir nýtslu.

Innflutningurin av persónsbílum er vaksin ógvuliga nógv. Í fjór fluttu vit inn fyrri 73 mió. krónur, í 1983 var hetta talið 53 mió. t.v.s. 20 milliónir kr. í vøkstri. Hetta talið tykist tibetur at fara at vera munandi minni í ár.

Eisini ein annar glotti er, at væntandi verður gjaldsjavnhallið ikki

rættiliga so stórt, sum væntað.

Fyrrverandi lögmaður, Pauli Ellefsen, hevur gjørt greitt alment, at eftir hansara tykki er tað ein flokkur á tingi, sum hevur slept allari politikari ábyrgd. Hetta er Fólkaflokkurin sjálvandi. Eg skal ikki døma um tað, men tað er eitt mál, sum Fólkaflokkurin hevur umsitandi í seinastu samgongu, har tað er sera torført at finna greiðu á, og rættiliga ivasamt um heimild er til staðar.

Tann dýra royndarstöðin hjá Fólka-flokkinum

Í Kollfjarðardali er bygd ein royndarstöð, ið jattað var at kosta 21-22 mió. krónur. Sjálvandi kundu væntast prishækkingar, men álvaratos; eftir tí, ið upplýst verður, fer henda støð nú at kosta umleið 40 mió. krónur. Hetta er alla áttalu vert.

Henda støð er vaksin ella bygd størri enn ætlað var við 270 fermetrum, uttan at nokur jattan fyriliggur frá teimum politisku myndugleikum.

Undanfarna samgonga hevði tann máta at gera figgjarlóg ella figgjarnavn fleiri ár fram í tíðina, heilt fram til 1987/88. Hetta varð gjørt. Vit siggja, at undanfarna landsstýri hevur á øllum figgjarnavninum heilt fram

til 1988 sett eina upphædd til hesa konto millum seks og sjei milliónir um árið. Hetta vildi verið umleið 35 mió. tilsamans.

Ikki meira

Eftir áheitan fingi vit eina uppstilling yvir figgjarnavnina av hesi støð í figgjarnavnini. Har verður sagt frá, hvussu figgingin ætlandi skuldi vera. Vist verður á 6,5 mió. krónur á komandi figgjarlóg. Tað eigur at sigast, at tað er heilt burtur við — fyrst at loyva sær at byggja nógv stórrí hús og síðan loyva sær eina stóra ovurnýtslu á komandi figgjarlóg, tí tann peningurin er ikki jattaður. Ella er framtíðar figgjarlógin hjá undanfarna samgongu orkymlandi, og tá er hon meiri til skaða enn til gagns. Sum tingmenn óivað hava varnast, so er einki oyra sett á hasa kontoina hesu ferð, og væntandi setir figgjarnavnin heldur einki upp á.

Í lógini um royndarstöð frá 1977 er tilskilað landsstýrinum at taka neyðug lán. Eftir mini meting røkkur heimildin til hesi neyðugu lán einans upp til hesar 21-22 milliónirnar við møguleigari prishækking, segði framsegumaðurin hjá Javnaðarflokkinum, Jørgen Thomsen, tá uppskotið um figgjargløgtingssløg var til viðgerðar mikudagin.